

ÚRAD VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Trnavská cesta 52
P.O.BOX 45
826 45 Bratislava

Bratislava, 11. 05. 2020
OE/3976/92429/2020

Odporúčania pre sprievod, návštevu pacientov a návštevu kňaza pre vykonávanie duchovných služieb pacientom počas epidemického výskytu ochorenia COVID-19 v zdravotníckych zariadeniach

Počas pandémie COVID-19 zdravotnícke zariadenia aplikujú reštrikčné opatrenia v oblasti sprievodu a návštev príbuzných pacientov a iných osôb zúčastňujúcich sa na manažmente a sprevádzaní pacientov vzhľadom na aktuálnu lokálnu epidemiologickú situáciu.

1. Všeobecné opatrenia pre návštevy pacientov alebo sprievod pacientov bez podozrenia z ochorenia COVID-19

1.1. V lôžkových zdravotníckych zariadeniach je všeobecný zákaz návštev.

1.2. Výnimku zo zákazu návštev na základe predchádzajúceho súhlasu zdravotníckeho zariadenia tvoria nasledovné okolnosti:

Pre lôžkové zariadenia pre dospelých pacientov:

- návšteva pacienta v terminálnom štádiu ochorenia - je povolená návšteva súčasne dvoma blízkymi osobami,
- návšteva kňaza alebo duchovného u ťažko chorých a zomierajúcich pre vysluhovanie sviatostí,
- jeden sprievod pri pôrode a popôrodnej starostlivosti,
- jedna osoba pre sprevádzanie pacienta pri prepustení z nemocnice,
- jedna osoba u pacienta s poruchami duševného zdravia, ako je demencia, porucha učenia alebo autizmus (ak by neprítomnosť spôsobila stavy úzkosti osoby),
- s psychickými ochoreniami podľa indikácie lekára v prípade, ak neprítomnosť osoby môže nepriaznivo vplyvať na výsledky liečebného procesu,
- návšteva pacienta v umelom spánku na OAIM v prípade, ak z liečebného hľadiska je táto návšteva indikovaná napr. stavy po ťažkých traumatických poradeniach, coma vigile a pod.

Pre lôžkové zariadenia pre deti:

- sprievod detského pacienta,

- návšteva dieťaťa v paliatívnej starostlivosti príbuznými dieťaťa vrátane iných detí žijúcich s rodičmi v spoločnej domácnosti (bez príznakov respiračnej a/alebo gastrointestinálnej infekcie).

Pre ambulantly, jednodňové zariadenia, onkologické centrá:

- jedna sprevádzajúca osoba v prípade uľahčenia starostlivosti, jednodňová chirurgia a pod.,
- v onkologických centrách, dialyzačných a reumatologických centrách vrátane ambulantlyho podávania biologickej liečby z rôznych indikácií, kde sa poskytuje starostlivosť imunokompromitovaným pacientom, je prítomnosť sprievodnej osoby zakázaná, sprievodná osoba môže čakať v aute alebo na určenom mieste (podľa pokynov v danej nemocnici).

Pre pôrodnice:

- jedna sprevádzajúca osoba pri pôrode a počas pobytu matky v nemocnici za splnenia nasledovných podmienok:
 - a) negatívna epidemiologická anamnéza na COVID-19 a neprítomnosť príznakov akútnej infekcie dýchacích ciest, v prípade indikácie lekára aj vyšetrenie na dôkaz vírusovej RNA s negatívnym výsledkom,
 - b) používanie osobných ochranných pomôcok (OOP): chirurgické rúško, jednorazový plášť, adekvátna hygiena rúk (umývanie mydlom a tečúcou vodou, dezinfekcia alkoholovým dezinfekčným roztokom) a ďalšie opatrenia podľa nariadenia nemocnice,
 - c) zaevidovanie do zoznamu návštev/knihy sprievodov pri pôrode,
 - d) osoba sa zdržiava výlučne v izbe určenej pre pobyt v zariadení a minimalizuje pohyb na oddelení a v ústavnom zdravotníckom zariadení. Výnimkou je návšteva dieťaťa na jednotke intenzívnej starostlivosti o novorodencov za dodržania stanovených preventívnych opatrení.

Pre zdravotnícke zariadenia a zdravotníkov/pracovníkov pracujúcich v zdravotníckych zariadeniach:

- prítomnosť psycho-sociálneho a duchovného koordinátora (člena Národného krízového klinického tímu) u zasiahnutého zdravotníckeho pracovníka, iného pracovníka pracujúceho v zdravotníctve alebo pacienta z indikácie zdravotného personálu v príslušnom zdravotníckom zariadení (napr. traumou, vrátane smrti alebo v akútnej potrebe manažmentu stresu a pod.).

1.3. Výnimky sa obmedzujú návštevám/sprievodom z nasledovných skupín osôb:

- osoby mladšie ako 16 rokov,
- rizikové skupiny osôb: vek nad 65 rokov,
- osoby s chronickými ochoreniami alebo závažnými základnými ochoreniami so zníženou funkciou imunitného systému, osoby v paliatívnej starostlivosti,
- potvrdené prípady ochorenia COVID-19,
- osoby v karanténe,
- osoby vykazujúce respiračné príznaky.

Vo výnimočných prípadoch hodných zreteľa môže takúto návštevu blízkeho rodinnému príslušníkovi povoliť vedenie pracoviska alebo službukonajúci lekár za dodržania prísnych hygienicko-epidemiologických podmienok (presné určenie OOP, hygiena rúk, dĺžka trvania návštevy a dodržania vzdialenosti 2 metre od akýchkoľvek osôb na oddelení, miesta vykonania návštevy apod.). Návšteva sa povoľuje na vlastné riziko návštevníka.

1.4. Opatrenia ktoré musí zabezpečiť zdravotnícke zariadenie:

- informovať návštevníkov, aby v prípade príznakov akútneho respiračného ochorenia v súvislosti s ochorením COVID-19 nevstúpili do zariadenia,
- zabezpečiť vizuálne plagáty (infografiky) s potrebnými informáciami, umiestňovať ich pri vchodoch do zariadení a na iných strategických miestach, ktoré dávajú návštevníkom pokyn, aby nevstúpili ako návštevníci, ak majú príznaky ochorenia COVID-19,
- informovať návštevníkov o obmedzení ich pohybu na oddelení, kde je návšteva realizovaná,
- poučiť návštevníkov o možnosti návštevy len jednej konkrétnej osoby, pre ktorú bola návšteva povolená a o zákaze pohybu po ostatných priestoroch zariadenia,
- zabezpečiť vyškolenie zamestnancov, ktorí budú realizovať edukáciu,
- poskytnúť primerané OOP a prostriedky na vykonávanie hygieny rúk,
- zabezpečiť evidenciu osôb navštevujúcich pacienta (pre prípad následného epidemiologického vyšetrenia).

Minimálny rozsah poučenia osôb, ktoré majú povolenú návštevu/sprievod pacienta:

- informácia o príznakoch ochorenia COVID-19 vrátane pokynov koho informovať, ak sa u nich objavia príznaky ochorenia COVID-19,
- spôsob vykonávania hygieny rúk umývaním rúk mydlom a vodou počas najmenej 40 sekúnd alebo použitím alkoholového dezinfekčného prostriedku na ruky s obsahom najmenej 60 % etanolu alebo 70 % izopropanolu najmenej 20 sekúnd,
- spôsob vykonávania respiračnej hygieny a etikety (napr. zakrytie úst a nosa jednorazovými papierovými vreckovkami pri kašľaní alebo kýchaní; kýchanie a kašľanie nevykonávať do rúk ale do ohnutého lakťa),
- spôsob použitia a odstránenia vyžadovaných OOP (v závislosti od stavu pacienta a charakteru oddelenia),
- informácia o dodržiavaní prísnych bezpečnostných opatrení týkajúcich sa hygieny rúk a respiračnej hygieny pri príchode a odchode návštevy.

1.5. Opatrenia, ktoré sú návštevy, sprevádzajúce osoby povinné dodržiavať v zdravotníckych zariadeniach:

- do ústavného zdravotníckeho zariadenia vstupujú cez označený vstup a sú triedení vo filtri,
- podmienkou realizácie návštevy, sprievodu je vopred dohodnuté povolenie na návštevu od zodpovednej osoby oddelenia s dohodnutím stanoveného času a protiepidemických opatrení,
- v prípade zistenia telesnej teploty nad 37,0 °C alebo iných príznakov akútneho respiračného ochorenia (napr. kašeľ alebo dýchavičnosť) bezodkladne opustiť zariadenie a ak je to potrebné vyhľadať zdravotnú starostlivosť,

- dodržiavať všetky opatrenia uvedené v časti: Minimálny rozsah poučenia osôb, ktoré majú povolenú návštevu.

2. Opatrenia pri návšteve pacientov s ochorením COVID-19

2.1. V lôžkových zariadeniach, kde sú hospitalizovaní pacienti s ochorením COVID 19, je všeobecný zákaz návštev.

2.2. Výnimku zo zákazu návštev na základe predchádzajúceho súhlasu zdravotníckeho zariadenia tvoria nasledovné okolnosti:

- umožnenie rozlúčky najbližších príbuzných s pacientami v terminálnych štádiách ochorenia,
- nevyhnutný sprievod dieťaťa,
- prítomnosť kňaza, duchovného u umierajúcich a ťažko chorých,
- prítomnosť psycho-sociálneho a duchovného koordinátora (člena Národného krízového klinického tímu) u zasiahnutého (napr. traumou, vrátane smrti alebo v akútnej potrebe manažmentu stresu a pod.) zdravotníckeho pracovníka, iného pracovníka pracujúceho v zdravotníctve alebo pacienta z indikácie zdravotného personálu v príslušnom zdravotníckom zariadení.

2.3. Výnimky sa obmedzujú návštevám/sprievodom z nasledovných skupín osôb:

- osoby vystavené vysokému riziku vážnych chorôb spôsobených COVID-19,
- osoby nad 65 rokov,
- osoby s chronickými ochoreniami alebo závažnými základnými ochoreniami so zníženou funkciou imunitného systému, osoby v paliatívnej starostlivosti.

Vo výnimočných prípadoch hodných zreteľa môže takúto návštevu povoliť blízkemu rodinnému príslušníkovi vedenie pracoviska alebo službukonajúci lekár za dodržania prísnych hygienicko-epidemiologických podmienok (presné určenie OOP, hygiena rúk, dĺžka trvania návštevy a dodržania vzdialenosti 2 metre od akýchkoľvek osôb na oddelení, miesta vykonania návštevy apod.) Návšteva sa povoľuje na vlastné riziko návštevníka.

2.4. Opatrenia, ktoré musí zdravotnícke zariadenia zabezpečiť:

- dodržiavanie opatrení podľa bodu 1.4,
- súčasťou zaškolenia návštevníka o používaní OOP má byť aktívne pozorovanie návštevníka, aby sa zabezpečilo správne obliekanie a odstraňovanie OOP a primeraná hygiena rúk. Zamestnanci zabezpečia primeranú likvidáciu OOP,
- zabrániť resp. maximálne obmedziť prítomnosti návštev počas procedúr generujúcich aerosól alebo počas odberu biologických vzoriek z dýchacích ciest,
- zabezpečiť, aby návštevy pri príchode a odchode dodržiavali prísne protiepidemické opatrenia týkajúce sa hygieny rúk a respiračnej hygieny,
- viesť evidenciu návštev pre prípadné epidemiologické vyšetrenie.

2.5. Opatrenia, ktoré sú návštevy, sprevádzajúce osoby povinné dodržiavať:

- dodržiavanie opatrení podľa bodu 1.5,

- pri príchode a odchode z návštevy dodržiavať prísne bezpečnostné opatrenia týkajúce sa hygieny rúk a respiračnej hygieny,
- vykonávať manipuláciu s použitými OOP podľa pokynov zdravotníckeho personálu.

3. Opatrenia pri návšteve kňaza/ duchovného u ťažko chorých a zomierajúcich s ochorením COVID-19 z dôvodu vysluhovania sviatostí a duchovného sprevádzania pacientov.

Podmienky návštevy pacientov s podozrením alebo potvrdeným ochorením COVID 19:

- zdravotnícke zariadenie zverejní kontakt, prostredníctvom ktorého si duchovný bude môcť vopred dohodnúť čas návštevy chorých,
- pre potreby pacientov a zdravotníckeho personálu poverený duchovný koordinátor zozdieľa svoj kontakt,
- pred zaopatrením pacienta kňaz/duchovný odloží všetky nepotrebné veci (napr. hodinky, kľúče), ktoré nie je možné dezinfikovať,
- pri zaopatrení chorého kňaz/duchovný používa jednorazové pomôcky, ktoré následne odkladá podľa inštrukcie zdravotníckeho personálu,
- dodržiajú sa ostatné opatrenia uvedené v bode 2.

4. Opatrenia pri návšteve a sprievode pacientov v starostlivosti o novorodenca a v starostlivosti o dieťa narodené matke s ochorením COVID-19

4.1. Opatrenia pri návšteve novorodeneckých oddelení:

- minimalizovať návštevy na jednu až dve osoby, rodičov (osoby by nemali rotovať, opakovane by mala navštevovať novorodenca tá istá osoba),
- dodržiavať všeobecné opatrenia pre návštevy a sprievody (triedenie, hygiena rúk a použitie OOP) počas pandémie COVID-19 (viď kapitola 1).

Rodičia by mali mať aj počas pandémie COVID-19 možnosť podieľať sa na starostlivosti o svoje dieťa v rozsahu primeranom epidemiologickej situácii a s ohľadom na stavebné členenie oddelenia a možnosti dodržiavať vyžadujúcu úroveň hygienicko-epidemiologického režimu. Novorodenecké oddelenie posúdi tieto podmienky a podľa nich stanoví možnosť a podmienky prítomnosti rodičov počas celého dňa. Na rodičov by sa nemalo pozeráť ako na návštevy, akékoľvek rodičovské obmedzenia by mali byť prijímané len v čase významného rizika šírenia vírusu SARS-CoV-2. Od rodičov sa vyžaduje prísne dodržiavanie stanovených podmienok.

4.2. Starostlivosť o novorodenca v prípade detí narodených matkám, ktoré nie sú podozrivé z ochorenia COVID-19 alebo nemajú ochorenie COVID-19 potvrdené

Starostlivosť o novorodenca v prípade detí narodených matkám, ktoré nie sú podozrivé z ochorenia COVID-19 alebo nemajú ochorenie COVID-19 potvrdené, sa poskytuje obvyklá odporúčaná starostlivosť o novorodencov a dodržiavajú sa opatrenia pre návštevy a sprievody ako u pacientov na bežných oddeleniach počas pandémie COVID-19.

U matky, u ktorej sa zistilo ochorenie plodu, ktoré bude vyžadovať bezprostredne po pôrode operačné alebo intervenčné riešenie alebo hospitalizáciu na oddelení patologických novorodencov, sa vyžaduje vyšetrenie na dôkaz vírusovej RNA vírusu SARS-CoV-2 s negatívnym výsledkom.

4.3. Starostlivosť o novorodenca v prípade detí narodených matkám, ktoré sú podozrivé z ochorenia COVID-19 alebo majú ochorenie COVID-19 potvrdené:

Zásady starostlivosti:

- dieťa sa považuje za úzky kontakt matky (aj keď je od narodenia oddelené od matky) a vyžaduje sa 14 dňová karanténa,
- dieťa sa počas 14 dní karantény môže umiestniť do samostatnej izolačnej izby spolu s matkou (obe v karanténe),
- v prípade úvodného podozrenia na COVID-19, ak je matka po testovaní následne negatívna na COVID-19, dieťa môže byť prepustené z karanténnych opatrení,
- dojčatá narodené matkám s COVID-19, ktoré nevyžadujú operačné alebo intervenčné riešenie alebo hospitalizáciu na oddelení patologických novorodencov, by mali zostať v izolácii so svojou matkou. V súčasnosti sa odporúča, aby sa deti dojčiacich matiek s COVID-19 rutinne testovali iba vtedy, ak sú choré,
- v prípade ak ide o predčasne narodeného novorodenca alebo dieťa vyžadujúce intenzívnu starostlivosť, matka sa počas positivity na COVID-19 oddeľuje od dieťaťa. Návšteva matky je povolená za dodržania protiepidemických opatrení proti šíreniu ochorenia COVID-19.

Opatrenia na obmedzenie šírenia ochorenia COVID-19 na dieťa:

- pred dotýkaním sa dieťaťa, prsníka alebo detskej fľašky je potrebné vykonať adekvátnu hygienu rúk mydlom a vodou prípadne alkoholovým dezinfekčným prostriedkom,
- počas kŕmenia sa vyhnúť kašľaniu alebo kýchaniu,
- počas kŕmenia používať tvárové rúško,
- ak sa používa odsávačka mlieka, riadiť sa pokynmi na dekontamináciu odsávačky po každom použití. Odsávačka mlieka by mala byť individualizovaná pre danú matku. Pre dojčatá, ktoré sú kŕmené fľaškou s obsahom dojčenského mlieka, sa odporúča prísne dodržiavať pokyny pre sterilizáciu.

K dispozícii sú obmedzené údaje, ktoré slúžia na usmernenie postnatálneho manažmentu dojčiat matiek, ktoré boli v treťom trimestri gravidity pozitívne na COVID-19. Literatúra z Číny odporučila oddelenú izoláciu infikovanej matky a jej dieťaťa po dobu 14 dní. Rutinné preventívne oddelenie matky od zdravého dieťaťa by sa však malo zvážiť vzhľadom na možné škodlivé účinky na starostlivosť o dieťa a kontakt s matkou. Vzhľadom na súčasné obmedzené dôkazy sa odporúča, aby sa ženy a zdravé deti, ktoré inak nevyžadujú novorodeneckú starostlivosť, izolovali spolu v bezprostrednom popôrodnom období. V súčasnosti sa považuje za možné, ale nepreukázané, že SARS-CoV-2 sa môže prenášať vertikálne. K dnešnému dňu sa vírusová RNA SARS-CoV-2 nezistila v plodovej vode, vaginálnych sekrétoch alebo materskom mlieku. Novorodenec sa môže nakaziť po narodení buď matkou, iným členom rodiny, alebo v nemocnici. Ochorenie COVID-19 sa vo všeobecnosti javí ako pomerne málo časté ochorenie u malých dojčiat a môže byť asymptomatické. Infikované deti však budú potenciálne infekčné a existujú obavy, že choroba

by mohla byť závažnejšia u predčasne narodených alebo inak imunokompromitovaných detí. U starších detí a dospelých je riziko prenosu infekcie výrazne zvýšené postupmi produkujúcimi aerosól (AGP); to má osobitný význam aj v novorodeneckom prostredí, kde sa bežne používajú terapie CPAP a oxygenoterapia. Vzhľadom na kombináciu pravdepodobnej nízkej alebo nezistiteľnej vírusovej záťaže (aj keď je dieťa infikované) a malých objemov sa resuscitácia novorodenca, aj keď je AGP, nepovažuje za vysoko rizikóvu. Odporúča sa diskusia o rizikách a výhodách s neonatológmi a rodinami s cieľom individualizovať starostlivosť o malé deti, ktoré môžu byť citlivejšie.

Problematika dojčenia dieťaťa. Hlavným rizikom dojčenia je úzky kontakt medzi dieťaťom a matkou a možnosťou prenosu infekcie kvapôčkami. Na základe súčasných dôkazov sa však dojčenie odporúča, pretože prínosy dojčenia prevažujú nad akýmkoľvek potenciálnym rizikom prenosu vírusu. Tieto usmernenia sa môže meniť s dostupnosťou nových dôkazov. Uskutočnenie nazálnych výterov u asymptomatických novorodencov môže viesť k falošne negatívnym výsledkom, a preto sa neodporúča plošný skrining dojčiat prijatých na novorodenecké oddelenia. V závislosti od lokálnej prevalencie SARS-CoV-2 sa môže zväziť testovanie detí, ktoré boli opätovne prijaté na novorodenecké/detské oddelenie z domu. Testovanie je nevyhnutné, ak je známe, že matka je pozitívna na SARS-CoV-2. U asymptomatických dojčiat, ktoré sú pozitívne na SARS-CoV-2, je nízka pravdepodobnosť prenosu vírusu za predpokladu, že budú všetci dodržiavať základné hygienické opatrenia.

Mgr. RNDr. MUDr. Ján Mikas, PhD.
hlavný hygienik Slovenskej republiky